

המתכננים, הזכירה להם שלעיר הגדולה אין בכלל תכנית-אב ריאלית, ובר הכרחי בתקופת הבנייה המודרנית.

לכן הוזמן בשנת 1952 המהנדס אהרון הורוביץ מארצות-הברית להכין תכנית אב לעיר המתפשטת. במשך שלוש שנים עמל האיש על הצעתו. אך לאחר ש-תכניתו הוגשה, העיר לא נושעה — התכנית פשוט הונחה בסל. הסיבה: מתכנני העיר ומהנדסיה טענו שהיא אינה מתאימה למטרותיהם.

ואכן, הם הוכיחו זאת הלכה למעשה. אחת מנקודות היסוד בתכניתו של הפרופסור הורוביץ הייתה, שהעיר העמוסה בני-אדם ובניינים מוכרחה להכיל פארק ענקי, בו יוכלו התושבים למצוא מנוחה ומרגוע מיגיע יום העבודה והדחק. הצעתו של הורוביץ: לשתול את הפארק לאורך כל ה-חוף ועד לתל-ברוך. עיריית תל-אביב הסכימה לכך בקיצוץ קל: היא הסתפקה ב-פארק מקצה שכונת מחלול ועד נמל תל-אביב.

כדי שלא תהיה אפשרות לשנות את החלטה היא הוציאה רשיון לבנות את ה-

ההצעה המהפכ

העיר

כפי שתראה לאחר שיבנה האי המלאכותי לחופיה. הכביש, החובק את החוף ואת האי כבאגורה, מתחבר לכבישי העיר בשדרות קרן קיימת ואל מחוץ לעיר בכביש העובר אל מעבר לירקון (למעלה). העגול הגדול במרכז המפה — ככר המדינה. למטה ממנה ומשמאל — ככר מלכי ישראל. באי עצמו מבחינים במיצר ובחוף (1), במלונות (2), בנייני צבור (3), איזור נופש (4), סניילת (5), איזור מגורים (6), מעגן לסירות וספינות (9).

מרקיעות שחקים אחרות, נידונה גם היא לגניזה. בינתיים הלכה תל-אביב וגדלה. מלחמת העצמאות הוסיפה לעיר החופית את איזורי העוני של יפו הכבושה. מעבר לירקון צמח מרכז של שיכונים עממיים שהחלו להרקיע לגובה של שלוש קומות והגיעו עד לשלוש-עשרה קומות, במאמץ להדביק את בעיית האוכלוסיה הנמלסת מן הצפיפות של מרכז העיר. הדחיסות האנושית של הכרף שהתיימר להיות תל האביב, העיקה על מצפונם של

במרתף מחניק של בית בן שלוש קומות, במרכזה של תל-אביב, ישבו השבוע שני ארכיטקטים אל שולחן שיר-טוט. חלומם של כחצי מיליון תושבי העיר הגדולה בישראל היה פרוש לפנייהם. גליון השירטוט של מטר וחצי על מטר ועשרים הכיל את הפתרון המרשים ביותר לעיר המזיעה והמחניקה, ואת הרעיון המקורי ביותר לפתרון בעיית צחנתו של החוף הרוחש אדם. הציע דרך מקסימה ביותר להפיכת עיר העסקים והוועיה, עיר הדוחק והצפיפות, לריבירה של מערב היבשה-התיכון, למרכז נופש, תיירות ושעשועים.

• בעיר וואשינגטון חיים 750 אלף תושבי-ים על שטח של שניים וחצי מיליוני דונ-נאס קרקע. בעוד שלמיליון תושבי תל-אביב החזויים — מיועדים 52 אלף בלבד.

עוד לפני זמן רב הגישו שני האדריכלים מיכאל קון (48) ויעקב הרץ (38) תכנית שנראתה כחלום ליל-קיץ לכל מי שצייץ בה לראשונה: הם הציעו לבנות אי מלאכותי לחופה של תל-אביב. המחישו אותה בתבליט קטן מידות, בנוי עץ וקר-טון. עיריית תל-אביב מצאה עניין ברעיון. חלומם של אדריכל ותיק-מלחמות וגדוש-רעיונות, מיכאל קון, עשוי להפוך למציאות של עשרות מיליוני דולרים, עשרות אלפי טונות של בטון יצוק, מאות מטרים מרובי עים של חדרים-מלונות ומרכזי שעשועים ר-אלפי מטרים ארוכים של הקרקע החסרה ביותר בעיר החוף הישראלית: חוף ים.

הפארק שלא נשתל

ספק רב אם ידעה הקבוצה הקטנה שה-קימה ב-1909 מרכז גנים קטן ליד יפו, שאותם 121 דונמים להם הניחו אבן-פינה, יהפכו ברבות הימים לאיזור עירוני צפוף ורב אנשים התופס כבר כיום — בתכנון למיליון תושבים — שטח של 52 אלף דונמים.

הבנין הגדול ביותר אותו הקימו, בית-הספר התיכון הרצליה, נהרס כבר ופינה את מקומו למגרש שחקים רבי-קומות. ואילו שכונת הגנים הקטנה הפכה לעיר דחוסה וצפופה, חסרת כל תכנון ותכנית, ההולכת ומהדקת סביב צחארה תגורת תנק צפופה של בנייני ענק רחבים, החוסמים מרחובות תיה הצרים את זרם האוויר החופשי מן הים.

גם כאשר התייצב בשנת 1934 המהנדס בשם גרינבלאט בפני אבות העיר העברית הגדולה תל-אביב, וטען שהעיר תקטן יום אחד מהכיל את יושביה, הסתכלו עליו הכל כעל משוגע ושילחו אותו אחר כבוד למשרדו. הוא הציע ליבש חלק משפת ימה של העיר ולהפכו לשטח הראוי למגורים ולקייט.

תכניתו של גרינבלאט הקדימה את דורו...ות בשלושים שנה, ולכן, כמו תכנית

הדוגמה

שהיתה אבי הרעיון להפוך את חופי אביב לריבירה יס-תיכונית, מיאמי בארצות-הברית. בתמונה נראה השטח שנעליו הוקם הנופש והבילוי האמריקאי המפורסם. חצי האי הטבעי, נבנו המלונות המפוארים והוכשרו החופים, נודע לשם בניין הענקי של מלון שרתון, שסתם את הגולל על שלא גולד.

נווה בטון על ה

חלק אחר בתכניתו של הורוביץ, ההצעה הפיך שארית החוף לטיילת ארוכה, שתשמש גם חוף ר החוף הצר והשם הרע שיצא לטיילת, חיטלו גם הצעה מתכנני העיר מצידם אישרו את הקמת בנייני הענק של דן והשגרירות האמריקאית, ששמו מחסום הנק במבואות ה-בות המרכזיים ביותר, גולו מהם את אוירו הרענן של כאילו על מנת להדגיש את שוויון נפשם לצרכי הנישימה האוכלוסיה, הדיעו ראשי עיריית תל-אביב, לפני פחות מי על תכניתם למכור לחברת המלונות היסטון את חלק הגן ה-בצפון בגן העצמאות הקיים. הבהירו סופית שאין בדעתם ששטח זה לפארק הנכסף: "אנחנו זקוקים לכסף!" ה-לוועדת בניין ערים שדנה בעניין, "מלון היסטון יתן לנו מי וחצי לירות!"

וכך חברו יחד הביוב המפורסם של תל-אביב, המל האדירים, הטיילת עמוסת מרכזי הפשיעה וחסרון כיסם התכנון של אבות העיר — לגולית חוף-ירחצה ומקום ב

אי מלאכותי במרכז תיירות אמריקאי, בדייטונה, שהפך להיות מקור משיכה להמוני התיירים המבקרים בו מדי שנה. אי מלאכותי זה המחובר אל החוף בגשרי ענק, מיועד לחניית מכוניות, שבעליהן יוצאים לשייט לאורך החופים. המלונות המעטים מיועדים לתיירים בעלי יכולת. להם גם מיועד המעגן הפרטי.